

BADANIA SŁOWIANOZNAWCZE W KATOLICKIM
UNIWERSYTECIE LUBELSKIM JANA PAWŁA II.
TRZYDZIESTE URODZINY INSTYTUTU FILOLOGII
SŁOWIAŃSKIEJ (1989–2019)

Dagmara Nowacka

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
Lublin, Polska
ORCID: 0000-0002-4596-9822

SLAVONIC STUDIES IN THE JOHN PAUL II CATHOLIC UNIVERSITY
OF LUBLIN. THIRTY ANNIVERSARY OF THE DEPARTMENT
OF SLAVONIC PHILOLOGY (1989–2019)

Abstract: The article is an attempt to summarise the functioning of the Institute of Slavic Philology at the John Paul II Catholic University of Lublin through the prism of the scientific, didactic and organisational activities of its employees in the years 1989–2019.

From the very beginning of the unit's existence, its didactic core was based on three philologies: Belarusian, Russian and Ukrainian, and the employees pursued their research interests by belonging to the departments functioning within the unit: the Department of Byzantine-Slavic Culture, the Department of Slavic Languages and the Department of Slavic Literatures.

During these thirty years, Slavic studies at the Catholic University of Lublin have been shaped by many eminent figures who determined the character of the unit by showing research directions to the next generations of Slavic philologists. Among them there are: prof. Ryszard Łużny, the originator and founder of the field of study and his closest associates prof. Anna Woźniak and prof. Witold Kołbuk, as well as prof. Stefan Kozak, prof. Aleksander Barszczewski, prof. Michał Łesiów and prof. Dmytro Buczko.

The sphere of scientific and research activities has been presented in the form of a list of selected publications of individual employees, which allowed to present the research profile of the unit.

Key words: Slavonic philology, Slavonic literary studies, Slavonic linguistics, John Paul II Catholic University of Lublin, Department of Slavonic Philology

Instytut Filologii Słowiańskiej¹ Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II obchodził w 2019 roku jubileusz trzydziestolecia swojego ist-

---

¹ Obecna nazwa jednostki dydaktycznej brzmi Kolegium Sławistyki i Lingwistyki Stosowanej, jednakże dla zachowania ówczesnych realiów na potrzeby artykułu zachowamy nazwę Instytut Filologii Słowiańskiej.

nienia. KUL-owskie święto slawistyki zbiegło się z obchodami dwóch innych znamienych wydarzeń: obchodów stulecia KUL-u (1918 r.) oraz 450-lecia Unii Lubelskiej (1569 r.). Te wydarzenia, umiejscowione właśnie w Lublinie, podkreślają specyficzny charakter tego pogranicznego miasta, gdzie od wieków współistniały różne narody i kultury. Wielokulturowy charakter miasta sprzyja również realizacji licznych przedsięwzięć o charakterze rozrywkowym, kulturalnym czy naukowym; warto tutaj wymienić choćby coroczny Jarmark Jagielloński, Festiwal Filmowy, Międzynarodowe Konfrontacje Teatralne czy Festiwal Wielokulturowy Lublin, prezentujących działalność twórców Europy Środkowo-Wschodniej. Wobec powyższego Lublin wydawał się wręcz idealnym miejscem do podjęcia działań w kierunku zainicjowania interdyscyplinarnych studiów z zakresu Słowiańszczyzny Wschodniej.

Początki slawistyki w KUL związane są z działalnością Międzywydziałowego Zakładu Badań nad Kulturą Bizantyńsko-Słowiańską, założonego w 1981 roku dzięki staraniom prof. Ryszarda Łuźnego², filologa-słowianoznawcy, historyka literatury rosyjskiej, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego. Głównym celem tej nowatorskiej jednostki o charakterze badawczym było inicjowanie badań nad kulturą „ruską”, wywodzącą się z pnia bizantyńsko-słowiańskiego³. Zgodnie z założeniami prowadzono wówczas badania nad kulturą, religią, historią, literaturą i językiem narodów słowiańskich Europy Środkowo-Wschodniej oraz Bałkanów, pozostających pod wpływem Bizancjum. Istotnym komponentem naukowych eksploracji pracowników Zakładu były sfera kultury duchowej oraz badania nad *sacrum* w kulturze, literaturze, języku i historii Białorusinów, Rosjan i Ukraińców⁴. Należy wspomnieć, że przed 1989 rokiem zarówno badania nad problematyką związaną z kulturą wschodniosłowiańską, jak i wykorzystywana w nich metodologia prowadząca do odnajdywania *sacrum*, nie cieszyły się przychylnością władzy⁵. Z perspektywy czasu można by powiedzieć, że zainicjowanie tak sprofilowanych badań było, jak na owe czasy, przedsięwzięciem nie tylko trudnym, ale nade wszystko odważnym i ryzykow-

---

² Sylwetka Profesora oraz Jego koncepcja slawistyki została przedstawiona między innymi w następujących pozycjach: A. Woźniak, *Profesora Ryszarda Łuźnego koncepcja slawistyki. Ekskurs historyczny w dziele filologii słowiańskiej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II*, [w:] *W świecie wartości naszych i innych. Z najnowszych badań nad literaturą, kulturą i językiem Słowian wschodnich*, red. M. Mocarz-Kleindienst, A. Nowacki, B. Siwek, Lublin 2014, s. 11–22; A. Woźniak, *Ryszard Łuźny*, [w:] *Encyklopedia 100-lecia KUL*, t. 1, Lublin 2018, s. 647–648.

³ A. Woźniak, *Profesor Ryszard Łuźny w siedemdziesięciolecie urodzin*, „Roczniki Humanistyczne”, z. 7: „Słowianoznawstwo”, t. XLV–XLVI, s. 10.

⁴ M. Mocarz-Kleindienst, *Międzywydziałowy Zakład Badań nad Kulturą Bizantyńsko-Słowiańską*, *Encyklopedia 100-lecia KUL*, t. II, Lublin 2018, s. 53.

⁵ A. Woźniak, *Instytut Filologii Słowiańskiej*, „Przegląd Uniwersytecki” 2005, nr 1–2, s. 41.

nym w kontekście ówczesnego klimatu politycznego, który wyjątkowo nie sprzyjał wskazanemu profilowi badań.

Profil badawczy Międzywydziałowego Zakładu Badań nad Kulturą Bizantyńsko-Słowiańską oraz sprecyzowane priorytety naukowych poszukiwań, także przedsięwzięcia organizacyjne podejmowane w ramach Zakładu, przygotowały dobry grunt dla uruchomienia w 1989 roku najpierw Katedry, później Sekcji Filologii Słowiańskiej na Wydziale Nauk Humanistycznych, gdzie w ramach jednego kierunku studenci mogli rozpocząć naukę, wybierając jedną z trzech grup filologicznych: białoruską, rosyjską bądź ukraińską.

Nowatorstwo działań prof. Ryszarda Łużnego nie polegało wyłącznie na wyraźnym sprofilowaniu badań naukowych, ale również na obmyślonym przez niego programie nauczania studentów, przyszłych filologów-slawistów. Polegał on na tym, że studenci wybierający studia jednego z trzech języków wschodniosłowiańskich, na przykład filologię ukraińską, oprócz realizacji pełnego programu tejże filologii, czyli zajęć z nauki języka ukraińskiego, gramatyki i literatury ukraińskiej, mieli poznawać dwa pozostałe języki wschodniosłowiańskie w formie lektoratu, a także w ogólnym zarysie historii, kulturę i literaturę pozostałych kierunków, a także inne treści filologiczne (między innymi wstęp do filologii wschodniosłowiańskiej, wstęp do językoznawstwa, wstęp do literaturoznawstwa, zasady analizy dzieła literackiego). Podkreślając nowatorstwo tego typu studiów, profesor Łużny stwierdzał: „[...] w Lublinie podjęto próbę nie tyle prowadzenia paralelnego, a niezależnego jakby od siebie owych trzech kierunków filologicznych wschodniosłowiańskich, lecz i pewnego ich scalenia, zintegrowania i nadania im charakteru studiów interdyscyplinarnych [...]”⁶. Celem pomysłodawcy nie było zatem dublowanie istniejących już takich filologii w innych uniwersytetach, lecz urzeczywistnienie własnego, ambitnego programu autorskiego, który miał być swego rodzaju syntezą tych trzech wschodniosłowiańskich kierunków⁷.

Od momentu pojawienia się pierwszych absolwentów slawistyki w 1994 roku i w latach kolejnych, polityka personalna placówki ukierunkowana była na tworzenie stałej kadry własnych wykładowców i ograniczenie angażowania pracowników z innych kierunków KUL oraz spoza uczelni, z innych ośrodków akademickich. Rozwój kadry naukowej, promowanie własnych doktorów pozwoliły osiągnąć ten cel. W obecnych strukturach Kolegium zatrudnia 11 absolwentów, w tym trzech posiadających stopień doktora habilitowanego.

⁶ R. Łużny, *Dyskusja panelowa na temat kondycji obecnej i perspektyw na przyszłość Sekcji Slawistyki w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim*, „Roczniki Humanistyczne”, z. 7: „Słowia- noznawstwo”, t. XLV-XLVI, s. 169–170, za: M. Kawecka, *Ukrainistyka w Katolickim Uniwer- sytecie Lubelskim*, „Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze” 2004, t. 17–18, red. Stefan Kozak, s. 146.

⁷ M. Kawecka, *ibidem*, s. 145.

Od samego początku funkcjonowania jednostki jej trzon dydaktyczny opierał się na trzech filologiach: białoruskiej⁸, rosyjskiej i ukraińskiej, a pracownicy swoje zainteresowania badawcze realizowali przynależąc do funkcjonujących w ramach jednostki katedr: Katedry Kultury Bizantyńsko-Słowiańskiej, Katedry Języków Słowiańskich oraz Katedry Literatur Słowiańskich.

Katedra Kultury Bizantyńsko-Słowiańskiej, stanowiąca spuściznę Międzywydziałowego Zakładu Badań nad Kulturą Bizantyńsko-Słowiańską, kierowana była przez prof. R. Łuźnego, następnie, aż do momentu inkorporacji w 2019 r. do Katedry Translatoryki i Języków Słowiańskich w ramach restrukturyzacji jednostek badawczych – przez prof. Witolda Kołbuka. Tematyka badawcza pracowników koncentrowała się na następujących zagadnieniach: kulturalna, religijna i polityczna koegzystencja na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim, duchowna kultura „ruska”, tradycja i formy jej przejawiania się. Poniżej przedstawiamy wybrane publikacje pracowników, ilustrujące profil badawczy jednostki na przestrzeni lat⁹:

Ryszard Łuźny: *Chrześcijański Wschód a kultura polska*, red. R. Łuźny, Lublin 1989; *Pieśń o niebieskiej księdze. Antologia rosyjskiej ludowej poezji religijnej*, Warszawa 1990; *Pierwsze tysiąclecie chrześcijaństwa (988–1988) na ziemiach wschodniej słowiańszczyzny od Rusi Kijowskiej do Rosji, Ukrainy i Białorusi*, Lublin 1994; *Słowo o Bogu i człowieku. Myśl religijna Słowian Wschodnich doby staroruskiej*, Kraków 1995; *Myśl słowiańska Jana Pawła II*, Lublin 2008;

Jan Sergiusz Gajek: *Chrześcijańska wiara w Jedyne Boga w postawie ludzkiej*, Lublin 1991; *Eucharystia w liturgii i teologii Kościoła Wschodniego*, Lublin 1992; *Teologia i kultura duchowa Starej Rusi*, red. Waław Hryniwicz, Jan Sergiusz Gajek, Lublin 1993;

Witold Kołbuk: *Duchowieństwo unickie w Królestwie Polskim 1835–1875*, Lublin 1992; *Kościół wschodnie na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej 1772–1914*, Lublin 1992; *Cerkiew prawosławna w Polsce międzywojennej*, Lublin 2013;

Lubomir Puzak: *Філологічно-естетичний підхід до словесної творчості в „Історії української літератури” Михайла Грушевського (2011); Драматургія Лесі Українки на сцені українських театрів за 20 років незалежності держави (за матеріалами театральної преси) (2014); Руській мір під сатиричним пером Антона Мухарського (2017);*

Aleksandra Stankowicz: *Zainteresowania slawistyczne Jerzego Pogonowskiego i jego związku z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim (1994); Jan*

⁸ Filologia białoruska została zawieszona pod koniec lat 90. XX wieku.

⁹ W niniejszym artykule będą przywoływani zarówno obecni jak i byli pracownicy naszego Instytutu. Tytuły podane z miejscem oraz rokiem wydania oznaczają monografie, natomiast podany sam rok wydania oznacza artykuł w monografii wieloautorskiej lub w periodyku.

Paweł II wśród Słowian (1998); *Ryszard Łużny o Jana Pawłowym nauczaniu Słowian* (2001);

Eksploracje z zakresu literatury wschodniosłowiańskiej skupiały badaczy w jednostce, która na przestrzeni lat ulegała transformacjom, rozdzielając się w roku akademickim 2005/2006 na dwie równorzędne katedry: Katedrę Literatury Rosyjskiej na czele z prof. Anną Woźniak oraz Katedrę Literatury Ukraińskiej pod kierownictwem prof. Stefanii Andrusiw. W roku akademickim 2013/2014 rozszerzono profil badawczy Katedry, włączając jeszcze studia białoruskojęzyczne. Obecnie na czele skonsolidowanej Katedry Literatury Rosyjskiej, Ukraińskiej i Białoruskiej stoi prof. Beata Siwek, absolwentka kulowskiej białorusistyki.

W ramach Katedry prowadzone są między innymi badania dotyczące religijnych aspektów literatury białoruskiej, rosyjskiej i ukraińskiej (poszukiwanie *sacrum*, kwestia duchowości), badania z pogranicza literatury i kultury, literatury emigracyjnej, historii procesu literackiego oraz nad współczesną literaturą białoruską, rosyjską i ukraińską. Wskazana problematyka obejmuje poezję, prozę i dramaturgię, studia porównawcze, studia postkolonialne oraz badania z zakresu teorii literatury.

Slawistyka w KUL przez lata kształtowana była przez wiele wybitnych postaci, które wyznaczyły charakter jednostki poprzez wskazywanie kierunków badawczych następnym pokoleniom historyków literatury. Do nich należy zaliczyć: prof. Stefana Kozaka¹⁰, prof. Stefanię Andrusiw¹¹, prof. Aleksandra Barszczewskiego oraz prof. Annę Woźniak.

Profesor Kozak niemalże od początku związany był z KUL-owską slawistyką, gdyż od 1992 roku przyjeżdżał co dwa tygodnie z Warszawy, wspierając rozwijającą się filologię swoimi wykładami z literatury ukraińskiej, prowadząc seminaria magisterskie i uczestnicząc w lokalnych przedsięwzięciach naukowych. Można powiedzieć, że dzięki Profesorowi ukształtował się charakter literaturoznawstwa ukraińskiego w KUL i bez wątpienia duch filozoficzno-społeczny i historyczny podejścia w badaniach nad historią literatury późniejszych pracowników jednostki, uczniów Profesora (Miroslawa Kawecka, Albert Nowacki, Krystyna Mariak, Angelika Kwolik). W centrum zainteresowań badawczych Uczzonego pozostawały zagadnienia związane z polsko-ukraińskim pograniczem kulturowym, historią idei na Ukrainie, historiozofią ukraińską, wzajemnymi oddziaływaniami literatury i folkloru. Rezultaty swoich badań zawarł w ponad 300 publikacjach oraz 7 monografiach.

¹⁰ Więcej o Profesorze: M. Kawecka, *Profesor Stefan Kozak - wybitny ukrainista polski*, [w:] *W kręgu historii i kultury Słowian wschodnich. Studia dedykowane profesorowi Stefanowi Kozakowi w 70. rocznicę urodzin*, red. M. Kawecka, A. Nowacki, L. Puszak, Lublin 2008, s. 7–16; A. Nowacki, *Kozak Stefan*, [w:] *Encyklopedia 100-lecia KUL*, t. I, Lublin 2018, s. 561–562.

¹¹ M. Kaczmarczyk, *Andrusiw Stefania*, [w:] *Encyklopedia 100-lecia KUL*, t. I, Lublin, s. 14.

Oto wybrane pozycje: *U źródeł romantyzmu i nowożytnej myśli społecznej na Ukrainie*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk 1978; *Ukraińscy spiskowcy i mesjaniści. Bractwo Cyryla i Metodego*, Warszawa 1990; *Український преромантизм (Джерела, замовлення, контексти, витоки)*, Варшава 2003; *Polacy i Ukraińcy. W kręgu myśli i kultury pogranicza*, Warszawa 2005.

W uznaniu zasług dla środowiska ukrainistycznego w Polsce, profesor Kozak został uhonorowany przez swoich uczniów i bliskich współpracowników księgami jubileuszowymi, najpierw w 70.¹², następnie w 80. rocznicę urodzin¹³. Pierwsza publikacja *W kręgu kultury Słowian Wschodnich* prezentuje artykuły odzwierciedlające spektrum zainteresowań badaczy lubelskich uczelni, KUL i UMCS. W tomie znajdują się teksty z zakresu literaturoznawstwa ukraińskiego (Albert Nowacki, Ludmiła Siryk, Ihor Nabytowycz, Lubomir Puszak, Marta Reda, Tadeusz Karabowicz), językoznawstwa (Michał Łesiów, Dagmara Nowacka), historii Kościoła (Witold Kołbuk) oraz bibliografia prac naukowych Jubilata wraz ze spisem prac doktorskich i magisterskich, napisanych pod kierownictwem profesora w KUL.

Druga księga pamiątkowa *Tożsamość ukraińska wobec przemian XVII–XXI wieku* zawiera teksty, podejmujące problematykę kształtowania się tożsamości ukraińskiej na przestrzeni wieków. Wśród autorów znaleźli się reprezentanci kilku ośrodków ukrainistycznych – Lublina: ks. Stefan Batruch, Albert Nowacki, Dagmara Nowacka, Lubomir Puszak; Warszawy: Katarzyna Jakubowska-Krawczyk, Sebastian Delura, Andrzej Fabianowski, Grzegorz Motyka; Poznania: Anna Horniatko-Szumilowicz, Jarosław Poliszczuk; Kijowa: Ołeksandr Astafjew, Rostysław Radyszewski oraz inni.

Kolejny kierownik Katedry, Profesor Stefania Andrusiw z Instytutem Filologii Słowiańskiej związana była w latach 2001–2013, prowadząc wykłady z historii literatury ukraińskiej, konwersatoria kulturologiczne, seminaria magisterskie i seminarium doktoranckie dla studentów z KUL oraz dla doktorantów z Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów. Ta wieloletnia praca dydaktyczno-naukowa na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II zaowocowała sporymi osiągnięciami: Profesor wypromowała wielu magistrów, szczególnie zaś duże są jej zasługi w kształceniu doktorów, a wypromowała ich 12. Wśród nich znaleźli się m.in. Andrij Saveneć, Lubomir Puszak, Marta Reda (Kaczmarczyk), Edyta Moskowicz.

Zainteresowania naukowe Stefanii Andrusiw dotyczyły w głównej mierze problematyki ukraińskiej tożsamości narodowej ze szczególnym ukierunkowaniem na rozpoznawanie tropów i pierwiastków kulturologicznych,

¹² *W kręgu historii i kultury Słowian Wschodnich. Studia dedykowane profesorowi Stefanowi Kozakowi w 70. rocznicę urodzin*, red. M. Kawecka, A. Nowacki, L. Puszak, Lublin 2008.

¹³ *Tożsamość ukraińska wobec przemian XVII–XXI wieku*, red. K. Jakubowska-Krawczyk, A. Nowacki, Lublin 2017.

a także przedstawianie tendencji rozwojowych we współczesnym ukraińskim procesie historycznoliterackim. Jej eksploracje prowadzone były w oparciu o materiał literatury ukraińskiej, głównie lat 30. XX wieku, oraz literatury najnowszej. Analizując utwory literackie, zawsze w odniesieniu do szerszych zjawisk kulturowych, badaczka sięgała do nowego instrumentarium metodologicznego, wykorzystując takie nurty, jak: postmodernizm, postkolonializm i intertekstualność. Twórczość naukowo-badawczą prof. Andrusiw ukazują zarówno artykuły naukowe, jak też prace krytycznoliterackie, publicystyczne czy omówienia, a wśród nich: *Модус національної ідентичності. Львівський текст 30-х років ХХ ст.*, Тернопіль 2000; *Цитування «реальності» в українському літературному постмодернізмі* (2006); *Тоталітаризм і культура: український досвід духовного самозбереження* (2006); *Авангардизм і постмодернізм: проблема розрізнення кодів* (2008).

Nazywany „ojcem polskich białorutenistów”, prof. Aleksander Barszczewski przez swoich uczniów darzony jest do dnia dzisiejszego wielkim szacunkiem. Warto posłużyć się cytatem z wypowiedzi prof. Beaty Siwek, autorki *Słowa wstępnego* do tomu jubileuszowego przygotowanego z okazji osiemdziesiątej piątej rocznicy urodzin Profesora¹⁴: „(...) Zapewne nie byłoby tej Katedry, gdyby nie ogromny wysiłek, oddanie, naukowa pasja Pana Profesora, który w 1991 roku rozpoczął pracę w Instytucie Filologii Słowiańskiej KUL, obejmując opiekę dydaktyczną nad niemalą wówczas grupą studentów białorutenistów. Doświadczenie dydaktyczne i wiedza naukowa przekazywana na zajęciach literaturoznawczych – wykładach, konwersatoriach, ćwiczeniach – sprzyjały wzmożonemu zainteresowaniu sprawami białoruskimi, pozostającymi tak długo przecież w cieniu spraw rosyjskich. Dydaktyczne, naukowe i organizacyjne inicjatywy Pana Profesora miały bez wątpienia istotny wpływ na rozwój pasji badawczych studentów i podejmowane przez nich wybory zawodowe”¹⁵.

Dorobek naukowy Profesora obejmuje badania nad folklorem białoruskim, polsko-białoruskimi związkami literackimi i kulturalnymi oraz białoruską literaturą emigracyjną. Jako Aleś Barski jest on także autorem kilku zbiorów poezji w języku polskim i białoruskim oraz tłumaczem prozy i poezji białoruskiej na język polski. W przeciągu swojej działalności naukowo-dydaktycznej wypromował ponad 250 magistrów filologii białoruskiej i rosyjskiej na Uniwersytecie Warszawskim, Uniwersytecie Łódzkim, Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i Uniwersytecie im. Marii Curie-Skłodowskiej. Był promotorem

¹⁴ „Światła masz tyle w sobie...”. *Ze studiów wschodniosłowiańskich. Księga pamiątkowa dedykowana profesorowi Aleksandrowi Barszczewskiemu w osiemdziesiątą piątą rocznicę urodzin*, red. M. Kaczmarczyk, A. Nowacki, M. Sidor, B. Siwek, Lublin 2015.

¹⁵ B. Siwek, *Słowo wstępne*, [w:] „Światła masz tyle w sobie...”, op. cit., s. 5.

pięciu prac doktorskich, w tym pracy prof. Beaty Siwek¹⁶. Spośród wielu prac naukowych prof. Barszczewskiego należy wymienić przynajmniej następujące: *Białoruska obrzędowość i folklor wschodniej Białostoczczyzny*, Białystok 1990; *Ignacy Dworzeczanin – białoruski polityk i uczonec*, Warszawa 1990 (współautorstwo: Aleksandra Bergman i Jerzy Tomaszewski); *Творцы беларускага літэратурнага руху ў Польшчы. 1958–1998*, Mінск 2001; *Белавежскія матывы*, Białystok 1959 (zbiór wierszy); *Лірычны пульс*, Mінск 1987 (zbiór wierszy).

Osobą, która bez wątpienia wybór swojej dalszej drogi naukowej oraz pasji badawczej zawdzięcza Profesorowi Barszczewskiemu, jest prof. Beata Siwek, absolwentka pierwszego rocznika slawistów-białorutenistów. Pozostająca pod wpływem swojego Mistrza, obecna kierownik Katedry Literatury Rosyjskiej, Ukraińskiej i Białoruskiej zainteresowania badawcze koncentruje wokół zagadnień literaturoznawstwa, ze szczególnym uwzględnieniem historii literatury białoruskiej oraz problematyki teatralnej. Jest cenioną znawczynią współczesnego dramatu białoruskiego oraz tłumaczką wielu sztuk teatralnych na język polski. Profil badawczy prof. Siwek odzwierciedlają jej prace, a spośród nich zwłaszcza: *Ojczyzna duża i mała. Poeci Białoruskiego Stowarzyszenia Literackiego Białowieża wobec problematyki ojczyźnianej*, Lublin 2006; *Wolność ukrzyżowana. Rzecz o białoruskim dramacie i teatrze*, Lublin 2012; *Wizja historiozoficzna czy mitotwórstwo? O dramacie Alesia Pietraszkiwicza Rycerz wolności* (2008); *Poetyckie światy Alesia Barskiego* (2015).

Bezpośrednim spadkobiercą spuścizny naukowej, dydaktycznej oraz organizacyjnej inicjatora studiów slawistycznych w KUL, prof. Łuźnego jest prof. Anna Woźniak, absolwentka rusycystyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, wybitny literaturoznawca, filolog słowiański. Pani Profesor jest osobą, która wspólnie z prof. Łuźnym, prof. Kołbukiem oraz dr Aleksandrą Stankowicz (UJ) tworzyli podwaliny KUL-owskiej slawistyki w postaci Międzywydziałowego Zakładu Badań nad kulturą Bizantyjsko-Słowiańską. Nieprzerwanie od 1982 roku nie tylko służy Instytutowi szeroką wiedzą, prowadząc seminaria literaturoznawcze, wykłady i ćwiczenia z literatury rosyjskiej, wieloletnim doświadczeniem dydaktyka, ale i aktywnie włącza się w prace organizacyjne oraz proces kształtowania kadry akademickiej, pełniąc funkcję kierownika Katedry Literatur Słowiańskich, Katedry Literatury Rosyjskiej oraz dyrektora Instytutu w latach 1993–2007. Spod Jej skrzydeł wyszło wielu absolwentów slawistów-rusycystów, niektórzy, pozostając pod wielkim wpływem pasji badawczej oraz kreatywnych poszukiwań metodologicznych Pani Profesor, wybrali również drogę naukową.

Eksploatacje naukowe A. Woźniak dotyczą religijnego kontekstu literatury i kultury rosyjskiej, a w szczególności ergocentrycznego wymiaru właściwo-

¹⁶ B. Siwek, *Biografia Profesora Aleksandra Barszczewskiego*, [w:] „Światła masz tyle w sobie...”. *Ze studiów wschodniosłowiańskich.*, op. cit., s. 11.

ści dzieła literackiego oraz jego aksjologii. Szereg jej publikacji poświęconych jest również powiązaniom i wielozakresowym związkom kulturowym literatury z rosyjską twórczością ustną, pisarstwem Starej Rusi czy literaturą apokryficzną oraz badaniom twórczości pisarzy emigracyjnych (Aleksy Remizow, Andriej Siniawski). Wśród wybranych publikacji sygnalizujących dorobek naukowy Pani Profesor warto wspomnieć następujące: *Podanie i legenda. Z badań nad rosyjską prozą ludową*, Lublin 1988; *Ułuda i cud. W świecie sztuki Andrieja Siniawskiego – Abrama Terca*, Lublin 2004; *Aleksy Remizow na rozdrożach literatury. Studia i szkice o twórczości pisarza*, Lublin 2015; *Antropologia Aleksego Remizowa wobec koncepcji człowieka nowoczesnego* (2012); *После Авакума: А. Синяевский о литературно-духовном наследии древнерусского писателя* (2013)¹⁷.

Jedną z podopiecznych prof. Anny Woźniak jest prof. Monika Sidor, absolwentka slawistyki KUL, rusycystka, literaturoznawczyni. Tematyka jej prac oscyluje między innymi wokół poszukiwań duchowości w literaturze rosyjskiej oraz dotyka niezbadanych dotąd zagadnień w twórczości emigracyjnych pisarzy rosyjskich. Za monografię *Próba literackiej summy. Pisarz – prawda – historia w „Czerwonym Kole” Aleksandra Solżenicyna*, będącą podstawą nadania w roku 2017 stopnia naukowego doktora habilitowanego, prof. Monika Sidor została laureatką nadawanej przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego nagrody I stopnia dla nauczycieli akademickich w kategorii „Za osiągnięcia naukowe”. Profil badawczy Uczzonej prezentują wybrane prace: *Rosja i jej duchowość. Proza „pierwszej fali” emigracji rosyjskiej*, Lublin 2009; *Próba literackiej summy. Pisarz – prawda – historia w „Czerwonym Kole” Aleksandra Solżenicyna*, Lublin 2019; *Kategoria pamięci w emigracyjnej prozie Borysa Zajcewa* (2003); *Osobowość, społeczeństwo i bohater zbiorowy. Transformacje modelu bohatera we wczesnych utworach Aleksandra Solżenicyna* (2014).

Literaturoznawcze eksploracje podejmowane na przestrzeni trzydziestu lat przez pracowników Instytutu są wymownym świadectwem, iż nieustannie pozostawali oni pod wpływem swoich Mistrzów. Oto wybrane publikacje, prezentujące profil badawczy każdego z nich:

Katarzyna Babkiewicz: *Polonica w utworach Wasilija Aksionowa* (2010); *Obraz państwa totalitarnego w utworze Moskiewska saga Wasilija Aksionowa* (2010); *Пространство западного города в восприятии российского эмигранта* (2012); *Dyskurs religijny w powieści Wasilija Aksionowa Oparzenie* (2013);

Monika Grygiel: *Poetycki świat wartości Josifa Brodskiego*, Lublin 2005; *Gra w wartości – aksjologiczna strategia prozy Vladimira Nabokova*, Lublin 2016; *Problematyka antropocentryczna w Darze Vladimira Nabokova* (2010); *Literackie sympatie i antypatie Vladimira Nabokova* (2014);

¹⁷ Więcej o Profesor Annie Woźniak [w:] *Encyklopedia 100-lecia KUL*, t. 2, s. 563.

Marta Kaczmarczyk (Reda): *Błogosławieństwo czy przekleństwo? Kreacje szaleństwa w twórczości Łesi Ukrainki* (2014); *Refleksje nad tożsamością w dramacie Ołeksandra Irwancja „Kłamczuch z Placu Litewskiego”* (2017); *W labiryncie postkolonialnej rzeczywistości. Refleksje nad kulturą i tożsamością na materiale twórczości Jurija Andruchowycza* (w druku);

Mirosława Kawecka: *Ukraiński dyskurs tożsamościowy wokół Mikołaja Gogola. Jurij Barabasz o autorze „Tarasa Bulby”* (2009); *Sebastian Fabian Klonowic – poeta pogranicza* (2010); *Barokowy wymiar przestrzeni i czasu w powieści Emmy Andijewskiej „Roman pro dobru ludynu”* (2014);

Agnieszka Lenart: *„Człowiek wykorzeniony”. Obraz bohatera-emigranta w powieści Oto idzie Mesjasz! Diny Rubinej* (2008); *Świat wartości Grigorija Kanowicza (na podstawie powieści Łzy i modlitwy głupców)* (2014);

Małgorzata Matecka: *Poetyka wczesnej twórczości Wincentego Wieriesajewa*, Lublin 1989; *Impresjonizm we wczesnej prozie Iwana Bunina i Borysa Zajcewa*, Lublin 1996; *Estetyczno-programowe tradycje romantycznej muzyki europejskiej we wczesnej twórczości Aleksandra Skriabina* (1999); *Siergiej Rachmaninow w kręgu kultury polskiej* (2010); *Kultura muzyczna II połowy XIX wieku wobec sztuki Zachodu* (2014);

Albert Nowacki: *Myśli pod prąd”. Twórczość Mykoły Chwyłowego w kontekście ukraińskiej dyskusji literackiej lat 1925–1928*, Lublin 2013; *Oswoić nową rzeczywistość. Kierunki poszukiwań współczesnej literatury ukraińskiej* (2012); *Революція гідності та російська агресія в Україні: польська реценсія* (2017); *Dyskusje tożsamościowe w ukraińskiej publicystyce i literaturze pomajdanowej* (2017); *Przestrzenie sacrum w „Trylogii wołyńskiej” Wołodymyra Łysa* (2019);

Andrzej Saweńec: *Естетизація Шекспіра в українських перекладах: випадок “Коріолана* (2016); *(Не)переклад цитат як маркер культурної гравітації* (2016); *Проблема переоцінки явища буквалізму в контексті української перекладознавчої традиції* (2017); *Люблин здаля, Люблин зблизька: антологія поезії про Люблин* (Lublin, 2017).

Katedra Języków Słowiańskich, od niedawna Katedra Translatoryki i Języków Słowiańskich, od początku istnienia Instytutu stanowi jeden z jego stabilnych filarów. Charakter naukowy Katedry wyznaczały zainteresowania naukowe postaci świata slawistycznego, które kolejno kierowały tą jednostką: prof. Michała Łesiowa¹⁸, prof. Dmytra Buczki¹⁹, prof. Oleha Tyszczenki,

¹⁸ Więcej o sylwetce Profesora oraz spis bibliograficzny Jego prac zob. [w:] D. Nowacka, A. Nowacki, *W służbie prawdy. Michał Łesiów i jego Alma Mater – KUL. Z okazji jubileuszu osiemdziesiątych urodzin Profesora*, „Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze” 2008, t. 25–26, red. S. Kozak, s. 403–412; *Scripta Manent. Bio-bibliografia profesora Michała Łesiowa na osiemdziesięciolecie urodzin*, red. M. Borciuch, M. Jastrzębski, Lublin 2009.

¹⁹ Więcej o sylwetce naukowej Profesora zob. [w:] D. Nowacka, *Wspomnienie o prof. dr. hab. Dmytrze Buczce (1937–2014)*, „Zeszyty Naukowe” Katolickiego Uniwersytetu Lubelskie-

a także obecnie piastującej to stanowisko prof. Marii Mocarz-Kleindienst. Wśród licznych kierunków badawczych pracowników Katedry szczególne miejsce zajmują badania nad językiem ukraińskim i rosyjskim, które obejmują następujące aspekty: historia języka ukraińskiego, tendencje rozwojowe języka ukraińskiego i rosyjskiego na tle innych języków słowiańskich, etnolingwistyka, socjolingwistyka, teolingwistyka, dialektologia ukraińska, onomastyka, kulturowe aspekty przekładu, przekład filmowy oraz metodyka nauczania języków obcych.

Jednym z pierwszych współpracowników prof. Łuznego, który aktywnie uczestniczył w organizacji studiów slawistycznych, był prof. Michał Łesiów, absolwent filologii polskiej KUL (1955), wybitny językoznawca i slawista. Pod jego kierunkiem w ramach KUL-owskiej slawistyki powstało ponad 70 prac magisterskich, profesor wypromował też w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim troje doktorów (Tatiana Kołodyńska, Halina Nuckowska, Dąmbara Nowacka). Profesor Łesiów dzięki swojej działalności naukowej oraz popularyzatorskiej przyczynił się do rozwoju szeroko rozumianych badań ukrajinistycznych nie tylko w Polsce, ale i za granicą. Rezultaty jego naukowych poszukiwań były publikowane w postaci monografii, licznych artykułów naukowych i popularnonaukowych, recenzji i omówień, jak choćby: *Terenowe nazwy własne Lubelszczyzny*, Lublin 1972; *Шкільна грамати́ка української мови*, Warszawa 1995; *Українські говірки в Польщі*, Warszawa 1997; *Rola kulturotwórcza Ukrainiejskiej Cerkwi Greckokatolickiej*, Wykłady otwarte UMCS, wyd. I, Lublin 1999.

W uznaniu zasług prof. Łesiowa w tworzeniu i kształtowaniu studiów ukrajinistycznych nie tylko w Lublinie, ale i o zasięgu ogólnopolskim, z okazji 80. rocznicy urodzin środowisko lubelskie przygotowało Księgę Pamiątkową²⁰. Myślą przewodnią publikacji *Z lubelskich badań nad Słowiańszczyzną Wschodnią* jest próba ukazania szerokiego kręgu zainteresowań badawczych Jubilata przez pryzmat myśli naukowej badaczy, reprezentujących zarówno krajowe jak i zagraniczne ośrodki ukrajinistyczne z zakresu językoznawstwa, literaturoznawstwa oraz religii i kultury.

O znaczeniu działalności naukowej Profesora oraz docenieniu jej przez środowisko ukraińskie świadczy również monografia przygotowana przez

---

go 2014, nr 1 (225), s. 201–206; Д. Бучко. *Бібліографічний покажчик із передмовою про життєвий шлях і наукову діяльність мовознавця та привітаннями ювіляра з його сімдесятиліттям*, прозакладowały Б. Близнюк, Л. Невідомська. Słowo wstępne: В. Котович, Тернопіль 2007; Ю. Карпенко, *Талановитий дослідник, видатний ономаст*, [w:] „Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету”. Серія: Мовознавство 2007, nr 1(16), s. 5–35.

²⁰ *Z lubelskich badań nad Słowiańszczyzną Wschodnią. Księga dedykowana Profesorowi Michałowi Łesiuwowi*, red. D. Nowacka, M. Borciuch, A. Nowacki, M. Jastrzębski, Lublin 2010.

оsроdek kijowski²¹. Naukową spuściznę Łesiowa podzielono według kluacza badawczego: Українсько-польське мовне пограниччя; Іншомовна та діалектна стилізація в українському письменстві XVII-XX ст.; Сильветки, Некрологи; Огляди, Рецензії. Autorzy publikacji postawili sobie za cel: „не тільки наблизити до читача постать одержимого наукою професора польсько-українського пограниччя, а й передати той дух епохи, який надихав ученого на розвиток співпраці між двома народами і заохочення до взаємопізнання братніх культур”²².

Kolejną osobą, która znacząco przyczyniła się do rozwoju ukrainistycznych badań językoznawczych, był Profesor Dmytro Buczko, czołowa postać badań onomastycznych na Ukrainie. Mieliśmy ogromne szczęście nie tylko współpracować z Profesorem i czerpać z jego bogatego akademickiego doświadczenia, ale i poszczycić się unikatową w językoznawstwie ukraińskim publikacją, wydaną przez Wydawnictwo KUL²³. Profesor Buczko był zatrudniony w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w latach 1998–2003 jako pracownik naukowo-dydaktyczny w Instytucie Filologii Słowiańskiej, gdzie pełnił funkcję kierownika Katedry Języków Słowiańskich. Prowadził różnicowane zajęcia dydaktyczne: gramatykę opisową języka ukraińskiego, gramatykę historyczną języka ukraińskiego, językoznawstwo ogólne, wykłady monograficzne, seminarium magisterskie. Był naukowym opiekunem ponad 20 prac magisterskich w zakresie filologii słowiańskiej, a także recenzentem prac doktorskich H. Nuckowskiej, T. Kołodyńskiej i D. Nowackiej.

W 2001 roku nakładem Redakcji Wydawnictw KUL ukazał się *Słownik a tergo ojkonimów Ukrainy*, pierwsze w językoznawstwie ukraińskim, a drugie w językoznawstwie słowiańskim opracowanie materiału leksykograficznego tego typu. Słownik *a tergo* uwzględnia ojkonimy zawarte w opublikowanym w 1947 roku najpełniejszym wykazie nazw miejscowych Ukrainy oraz niektóre nazwy starsze używane przed 1946 r. w łącznej liczbie 41755 jednostek. Ułożenie nazw miejscowości w porządku alfabetycznym od końca wyrazów pozwoliło na wydzielenie ich sufiksalnych modeli słowotwórczych, a umieszczenie przed każdym toponimem skrótów nazw obwodów oraz liczby miejscowości o tej samej nazwie pokazuje stopień produktywności wydzielonych modeli słowotwórczych na terenie Ukrainy.

Profesor Dmytro Buczko jest autorem ponad 150 prac naukowych głównie z zakresu toponimii oraz leksykografii i historii języka. Większość jego prac poświęcona jest ojkonimii, badaniom pochodzenia i rozwoju nazw

²¹ М. Лесів, *Мова, фольклор, література польсько-українського пограниччя, Студії з україністики*, Випуск XX, ред. Р. Радишевський, Київ 2017.

²² Р. Радишевський, *Українсько-польський мовний діалог у студіях Михайла Лесіва*, [w:] М. Лесів, *Мова, фольклор, література польсько-українського пограниччя...*, op. cit., s. 27.

²³ Д. Бучко, *Інверсійний словник ойконімів України / Słownik a tergo ojkonimów Ukrainy*, Lublin 2001.

miejsowości na Ukrainie w aspekcie synchronicznym i diachronicznym: *Походження назв населених пунктів Покуття*, Львів 1990; *Інверсійний словник ойконімів України / Słownik a tergo ojkonimów Ukrainy*, Lublin 2001; *Історична та сучасна українська ономастика*, Чернівці 2013, (współautorstwo z Hanną Buczko); *Словник української ономастичної термінології*, Харків 2012, (współautorstwo z Natalią Tkaczową); *Z badań nad polsko-ukraińskimi powiązaniem językowymi*, red. D. Buczko, M. Łeśiów, Lublin 2003.

Wraz z objęciem przez prof. Oleha Tyszczenkę kierownictwa Katedry Translatoryki i Języków słowiańskich zmienił się nurt badań prowadzonych nad językami słowiańskimi w tej Katedrze. Zainteresowania profesora oscylują wokół etnolingwistycznych i socjolingwistycznych koncepcji interpretacji językowego obrazu świata. Z jego inicjatywy zorganizowano szereg międzynarodowych konferencji poświęconych temu zagadnieniu oraz wydawano od 2014 r. czasopismo „*Studia slawistyczne. Etnolingwistyka i komunikacja międzykulturowa*”, którego był redaktorem naczelnym. Prace profesora prezentują rezultaty badań nad językiem w jego relacjach z kulturą, etnografią, folklorem i psychologią w ujęciu konfrontatywnym, na przykład: *Обрядова семантика слов'янських мов*, Київ 2000; *Языковой образ світа Словіан а культура. Матеріали Міжнародної Конференції Наукової*, red. O. Tiszczenko, t. 1 i 2, Lublin – Równe 2010; *Семантика і прагматика українських та польських поетичних прокльонів (на матеріалі українського та польського пісенного фольклору)* (2014); *Концептосфера дому у слов'янській пареміології на контрастивному тлі (на матеріалі польської та української мов)* (2016).

Od 2014 roku Katedrą kieruje prof. Maria Mocarz-Kleindienst, absolwentka kulowskiej slawistyki, rusycystka. Badaczka specjalizuje się w translatoryce audiowizualnej, interkulturowości w badaniach nad przekładem, kulturowych aspektach przekładu filmowego, polsko-rosyjskich kontaktach filmowych, audiodeskrypcji, genologii tekstów użytkowych oraz leksykografią przekładoznawczą. Jest autorką dwóch monografii: *Предикативы лексикальные в конfrontacji przekładowej (na materiale polskich przekładów prozy rosyjskiej XIX-XX w.)*, Lublin 2005; *Interkulturowość w przewodniku turystycznym. Studium o odbiorze inności w przekładzie*, Lublin 2011; słownika *Rosyjsko-polski słownik terminów biznesowych* (współautor: Magdalena Kawęcka), Lublin 2015 oraz licznych artykułów naukowych, na przykład: *Kompetencja interkulturowa w dydaktyce przekładu* (2014); *Miejsce przekładu filmowego w badaniach translatorycznych* (2014); *Inność kulturowa w reportażach Ryszarda Kapuścińskiego i ich rosyjskich przekładach* (2016).

Warto wspomnieć także o wybranych publikacjach pozostałych pracowników Katedry, które określają ich profil badawczy:

Marcin Cybulski: *Zygmunt Szczęsny Feliński – pisarz i człowiek*, Warszawa 2015; *Polscy księża zesłańcy postyczniowi o Rosji* (2016); *Tak różni*

– tak podobni. *Filmy Leonida Gajdaja i Stanisława Barei jako zwierciadło epoki* (2015); *Czy w ZSRR kręcono thrillery?* (2018);

Magdalena Kawęcka (Barańska): *Sąsiad – „swój” czy „obcy”?* Stereotypy jako podstawa motywacyjna wtórnego systemu onomastycznego na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim (2010); *Funkcjonalno-ekspresywna charakterystyka przymków w języku rosyjskim i polskim* (2011); *Nieoficjalne nazwy osobowe jako przykład językowej interpretacji świata młodzieży akademickiej* (2014);

Tatiana Kołodyńska, *Procesy fonetyczne w ukraińskich gwarach nadszańskich* (2003); *Wpływ języka polskiego na fonetykę i leksykę ukraińskich gwar nadszańskich* (2010); *Діалектні особливості парадигми іменника однини в українських надсянських говірках Польщі* (2014);

Olga Lewicka: *Религиозные тексты в программе преподавания русского языка филологам-русистам в Люблинском Католическом университете Ивана Павла II* (2010); *Współcześni poeci rosyjscy / Современные русские поэты* (2014); *Библейские и христианские мотивы в современной русской поэзии / Мотивы бибlijne i chrześcijańskie we współczesnej poezji rosyjskiej* (2016);

Dagmara Nowacka, *Dziedzictwo języka staro-cerkiewno-słowiańskiego w ukraińskich utworach dramatycznych pierwszej połowy XIX wieku* (2003); *Zaimki w zachodnio-ukraińskim języku literackim XIX wieku. Tendencje rozwojowe w porównaniu z językiem polskim* (2010); *Z problemów akwizycji języka trzeciego u neofilologów. Uwagi wstępne* (2015); *Rusinów galicyjskich poszukiwania tożsamości. Kozak i ochotnik Iwana Witoszyńskiego* (2017); *Polacy uczą się ukraińskiego. Wpływ czynnika typologicznego na procesy przyswajania języków obcych* (2017);

Halina Nuckowska, *Мова та стиль пастирських послань Митрополита Андрея Шептицького, Люблін 2003; Лексика пастирських послань Митрополита Андрея Шептицького (2000/2001); Wpływ języka polskiego na rozwój ukraińskiej leksyki religijnej* (2003);

Danuta Tanaś: *Лингвистическая и профессионально-коммуникативная компетенция студентов-филологов. Теоретический и методический аспекты, Lublin 2012; O technikach skojarzeniowych w nauczaniu leksyki* (2004); *O profilaktyce i korekcie błędów językowych* (2008);

Małgorzata Widel-Ignaszczak: *Przekaz leksyki religijnej z języka polskiego na język rosyjski, Lublin 2018; O polskiej i rosyjskiej leksyce teonimicznej (na materiale przekładu Dzienniczka. Miłosierdzie Boże w duszy mojej św. Faustyny Kowalskiej na język polski* (2010); *План содержания и план выражения слова. К вопросу о структурно-семантической классификации имёнуществительных в современном русском языке* (2014); *Pole semantyczne w dydaktyce języka rosyjskiego na poziomie filologicznym* (2015);

Zanim jednak Instytut Filologii Słowiańskiej osiągnął w miarę stabilną sytuację kadrową, wspomagany był przez wiele lat przez pracowników na-

ukowo-dydaktycznych, reprezentujących różne ośrodki naukowe oraz różne specjalności (białoruteniści, rusycyści, ukraińscy oraz poloniści). Największą grupę wsparcia stanowili koledzy z sąsiedniej uczelni, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, którzy prowadzili zajęcia począwszy od lektoratu aż po seminarium magisterskie. Wśród nich należy wymienić językoznawców: prof. Feliksa Czyżewskiego (prowadzone zajęcia między innymi: wstęp do filologii wschodniosłowiańskiej, dialektologia), prof. Michała Sajewicza (gramatyka opisowa języka białoruskiego, seminarium magisterskie), dra Jana Sienkiewicza (gramatyka opisowa języka rosyjskiego); literaturoznawców: prof. Jana Orłowskiego (literatura rosyjska, seminarium magisterskie), prof. Witolda Kowalczyka (literatura rosyjska), prof. Marię Cymborską-Lebodę (literatura rosyjska). Liczną grupę stanowili białoruteniści, którzy zapewniali obsadę zajęć z filologii białoruskiej, w głównej mierze prowadząc praktyczną naukę języka białoruskiego, a byli to: mgr Janina Traczuk, mgr Nina Sajewicz, mgr Marian Kordas oraz dr Jerzy Traczuk. Na studiach ukrainistycznych zajęcia prowadzili: dr Ola Hnatiuk (historia literatury ukraińskiej) oraz mgr Bożena Bekker, mgr Angelika Kwolik, mgr Krystyna Mariak, mgr Agnieszka Pastuszek, mgr Eleonora Kokszarowa, mgr Irena Trusz, mgr Władysława Kraczkowska, mgr Kazimiera Karabowicz. Należy wspomnieć również wykładowców KUL-owskich, którzy prowadzili zajęcia w ramach studiów sławistycznych, choć byli zatrudnieni w innych Instytutach: prof. Hannę Dylągową i prof. Mirosława Filipowicza (historia Rosji, Ukrainy i Białorusi), prof. Michała Kaczmarkowskiego (językoznawstwo ogólne), prof. Jolantę Klimek-Grądzką i prof. Zygmunta Gałęckiego (język staro-cerkiewno-słowiański).

W obszarze czynności badawczo-naukowych Instytut organizuje konferencje i zebrania naukowe, na których przedstawiane są wyniki badań zarówno pracowników własnych jak i zaproszonych gości z polskich oraz zagranicznych ośrodków naukowych. W ciągu trzydziestu lat zorganizowano szereg cyklicznych konferencji naukowych o zasięgu ogólnopolskim oraz międzynarodowym, między innymi poświęconych zagadnieniom literatury emigracyjnej Słowian Wschodnich, *sacrum* w literaturach wschodniosłowiańskich, a także kwestiom tendencji badań nad językiem.

Pokłosem spotkań naukowych są publikacje ich uczestników, zebrane albo w postaci samodzielnych tomów pokonferencyjnych²⁴, albo drukowane

²⁴ *Literatura emigracyjna Rosjan, Ukraińców i Białorusinów*, red. Anna Woźniak, Lublin 2001; *Duchowość i sacrum w literaturze emigracyjnej Słowian Wschodnich*, red. A. Woźniak, M. Kawecka, Lublin 2002; *Z badań nad polsko-ukraińskimi powiązaniem językowymi*, red. D. Buczek, M. Łesiów, Lublin 2003; *Wschód i Zachód. W poszukiwaniu Europy duchowej*, red. M. Ołdakowska-Kuflowa, M. Stebler, A. Woźniak, Lublin 2006; *Wokół problemów historii: studia o kulturze i literaturach wschodniosłowiańskich*, red. A. Woźniak, Lublin 2008; *Językowy obraz świata Słowian a kultura, Materiały Międzynarodowej Konferencji Naukowej*, t. 1–2, red. nac. O. Tyszczenko, Lublin – Równe 2010; *W kręgu wartości: Bóg, człowiek,*

w piśmie słowianoznawczym „Roczniki Humanistyczne”, seria: „Słowianoznawstwo”, stanowiącym część wielozeszytowego recenzowanego czasopisma naukowego Wydziału Nauk Humanistycznych KUL. Zeszyt slawistyczny ukazuje się od 1986 roku.

W 2014 roku nakładem Wydawnictwa KUL ukazał się pierwszy tom z serii „Studia Slawistyczne: Etnolingwistyka i Komunikacja Międzykulturowa”, który zawiera prace będące rezultatem badań nad językiem w jego relacjach z kulturą, etnografią, folklorem i psychologią w ujęciu konfrontatywnym. Badania tego typu – jak pisze we Wstępie Oleh Tyszczenko – zostały zapoczątkowane przez Katedrę Języków Słowiańskich Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, a inspiracją do wszczęcia ich była międzynarodowa konferencja naukowa *Tradycyjna kultura ludowa w rosyjskim, ukraińskim i polskim językowym obrazie świata*, która została zorganizowana w 2010 roku. Publikujący w tej serii badacze reprezentują różne podejścia i szkoły badawcze, jednakże łączy ich odwoływanie się do tzw. wschodniosłowiańskiej naukowej tradycji analizy materiału językowego w aspekcie teorii nominacji, strukturalizmu i opisu historyczno-porównawczego faktów językowych²⁵.

Kolejną publikacją ukrainistów, która ukazała się w 2012 roku nakładem Wydawnictwa KUL, są rozmówki angielsko-polsko-ukraińskie²⁶. Ta unikatowa pozycja, do tej pory jedyna w Polsce, została opracowana głównie z myślą o obcokrajowcach władających językiem angielskim, wybierających się do Polski lub na Ukrainę w celach biznesowych, towarzyskich czy turystycznych. Z rozmówek mogą korzystać również Polacy udający się na Ukrainę, Ukraińcy odwiedzający Polskę, ale także i obydwie wymienione narodowości w sytuacji wymagającej użycia języka angielskiego (m.in. na lotnisku, podróżowanie komunikacją miejską, pomoc medyczną, w hotelu, kontakty z organami władzy). Szczegółowo przedstawione słownictwo oraz propozycje zwrotów z zakresu tematyki (m.in. „pomoc medyczna”, „policja”, „lotnisko”) są pomocne osobom różnych profesji w kontaktach z anglojęzycznym lub ukraińskim rozmówcą.

świat w kulturze i literaturach wschodniosłowiańskich, red. A. Woźniak, W. Kowalczyk, Lublin 2010; *Przestrzeń kulturowa Słowian*, red. M. Sidor, t. 1, Lublin 2012, t. 2, Lublin 2013, t. 3, Lublin 2016; *Kultura literacka emigracji rosyjskiej, ukraińskiej i białoruskiej XX wieku. Konteksty. Estetyka. Recepcja*, red. A. Woźniak, Lublin 2013; *Emigracja rosyjska, ukraińska i białoruska. Spuścizna literacka, religijno-filozoficzna. Kulturowe zbliżenia*, red. A. Woźniak, Lublin 2019.

²⁵ „Studia slawistyczne. Etnolingwistyka i komunikacja międzykulturowa”, t. 1, red. O. Tyszczenko, M. Mocarz-Kleindienst, A. Nowacki, D. Nowacka, L. Puszak, Lublin 2014, s. 7. Dotychczas ukazało się pięć tomów.

²⁶ D. Nowacka, A. Nowacki, A. Świć, *Let's Talk! Porozmawiajmy! Порозмовляймо! English-Polish-Ukrainian quintessential phrasebook. Angielsko-polsko-ukraiński niezbędny rozmówkowy. Англійсько-польсько-український розмовник першої необхідності*, Lublin 2012, 336 s.

Dzięki KUL-owskim ukrainistom polska leksykografia wzbogaciła się o kolejną pozycję książkową. *Polsko-ukraiński słownik terminów dziennikarskich z suplementem ukraińsko-polskim*²⁷ jest pierwszym słownikiem uwzględniającym te dwa języki, w którym zaprezentowano leksykę dziennikarską, mającą zastosowanie w codziennej praktyce zawodowej.

Na uwagę zasługują również osiągnięcia w dziedzinie translologicznej. W roku bieżącym ukazały się dwie publikacje dra Andrija Sawenecia: Orest Drul, Jurij Andruchowycz, Ołeksandr Bojczenko, *Worochtarium*, Warsztaty Kultury, Lublin 2019 (tłumaczenie z języka ukraińskiego na polski) oraz Салман Рушді, *Золотий дім*, Видавництво Старого Лева, Львів 2019 (tłumaczenie z języka angielskiego na ukraiński).

Oprócz działalności naukowo-badawczej w Instytucie przez wszystkie lata realizowane są zadania edukacyjno-popularyzatorskie. Mają one na celu popularyzację szeroko rozumianej wiedzy na temat pogranicza polsko-wschodniosłowiańskiego, kultury oraz języka naszych wschodnich sąsiadów wśród mieszkańców Lubelszczyzny. Inicjatywy mają charakter cyklicznych spotkań oraz okazjonalnych prelekcji, prezentacji czy warsztatów. Na szczególną uwagę zasługują coroczne spotkania z młodzieżą noszące nazwę „Dzień ukraiński w KUL” połączony z rozstrzygnięciem konkursu multimedialnego dotyczącego Ukrainy, „Konkurs wiedzy o Rosji”, konkursy recytatorskie poezji i prozy oraz konkurs „Przez okular przekładu”.

Trzydziestą rocznicę istnienia świętowaliśmy razem z naszymi przyjaciółmi z polskich i zagranicznych ośrodków naukowych podczas konferencji „Przekraczanie granic. Rosyjska, ukraińska i białoruska przestrzeń literacka, kulturowa i językowa z perspektywy XXI wieku (Jubileusz 30-lecia Instytutu Filologii Słowiańskiej KUL)”. Owo tytułowe przekraczanie granic w ówczesnej sytuacji Instytutu nabrało całkiem realnego znaczenia. W nowe jutro wkroczyliśmy ze zreformowanym profilem nauczania już jako lingwistyka stosowana. Wobec tego, z okazji Jubileuszu życzylibyśmy sobie, mądrości w korzystaniu z bogatego, budowanego przez trzy dekady przez wielu ludzi potencjału naszej jednostki naukowo-dydaktycznej oraz umiejętności konsolidacji tradycji z nowymi tendencjami w kształtowaniu nowej jakości.

BIBLIOGRAFIA:

- Więcej o Profesor Annie Woźniak [w:] *Encyklopedia 100-lecia KUL*, t. 2, s. 563.
Bliznuk B., Nevidoms'ka L. (Red.). 2007. *D. Bučko. Bibliograficnij pokazčik izperedmovoû pro žittêvij šlâh i naukovu diâl'nist' movoznavcâ ta privîtannâmi ûvilâra z jogo simdesâtillittâm*. Ternopil': Ternopil's'kij nacional'nij pedagogicnij universitet

²⁷ M. Kaczmarczyk, A. Nowacki, *Polsko-ukraiński słownik terminów dziennikarskich z suplementem ukraińsko-polskim*, Lublin 2015.

- [Близнюк Б., Невідомська Л. (Red.). 2007. *Д. Бучко. Бібліографічний покажчик із передмовою про життєвий шлях і наукову діяльність мовознавця та привітаннями ювіляра з його сімдесятиліттям*. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет].
- Borciuch Maria, Jastrzębski Mateusz (Red.). 2009. *Scripta Manent. Bio-bibliografia profesora Michała Lesiowa na osiemdziesiątolecie urodzin*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Buczko Dmytro, Lesiów Michał (Red.). 2003. *Z badań nad polsko-ukraińskimi powiązaniemiami językowymi*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Buczko Dmytro. 2001. *Słownik a tergo ojkonimów Ukrainy*. Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL.
- Jakubowska-Krawczyk Katarzyna, Nowacki Albert (Red.). 2017. *Tożsamość ukraińska wobec przemian XVII-XXI wieku*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Kaczmarczyk Marta, Nowacki Albert, Sidor Monika, Siwek Beata (Red.). 2015. „Światła masz tyle w sobie...”. Ze studiów wschodniosłowiańskich. Księga pamiątkowa dedykowana profesorowi Aleksandrowi Barszczewskiemu w osiemdziesiątą piątą rocznicę urodzin. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Kaczmarczyk Marta, Nowacki Albert. 2015. *Polsko-ukraiński słownik terminów dziennikarskich z suplementem ukraińsko-polskim*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Kaczmarczyk Marta. 2018. *Andrusiiv Stefania*. W: *Encyklopedia 100-lecia KUL*. T. I. Lublin: Wydawnictwo KUL: 14.
- Karpenko Ūrij. 2007. *Talanovitiij dosłidnik, vidatnij onomast*. „Naukovi zapiski Ternopil's'kogo nacional'nogo pedagogičnogo universitetu”. Seria: Movoznavstvo nr 1(16): 5–35. [Карпенко Юрій. 2007. *Талановитий дослідник, видатний ономаст*. „Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету”. Серія: Мовознавство nr 1(16): 5–35].
- Kawecka Mirosława. 1994. *Ukrainistyka w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim*. „Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze”. T. 17–18: 145–150.
- Kawecka Mirosława. 2008. *Profesor Stefan Kozak – wybitny ukrajinista polski*. W: *W kręgu historii i kultury Słowian wschodnich. Studia dedykowane profesorowi Stefanowi Kozakowi w 70. rocznicę urodzin*. Red. Kawecka M., Nowacki A., Puszak L., Lublin: Wydawnictwo KUL: 7–16.
- Lesiv Mihajlo. 2017. *Mova, fol'klor, literatura pol's'ko-ukraiń's'kogo pograniččâ, Studii z ukraińistiki*. Red. Radišev's'kij R. Kiïv: . [Лесів Михайло. 2017. *Мова, фольклор, література польсько-українського пограниччя, Студії з україністики*. Red. Радішевський Р. Київ:].
- Łuzny Ryszard. 1997–1998. *Dyskusja panelowa na temat kondycji obecnej i perspektyw na przyszłość Sekcji Sławistyki w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim*. „Roczniki Humanistyczne”. Z. 7: „Słowianoznawstwo”. T. XLV-XLVI: 169–173.
- Moczarz-Kleindienst Maria. 2018. *Międzywydziałowy Zakład Badań nad Kulturą Bizantyńsko-Słowiańską*. W: *Encyklopedia 100-lecia KUL*. T. II. Lublin: Wydawnictwo KUL: 53.
- Nowacka Dagmara, Borciuch Maria, Nowacki Albert, Jastrzębski Mateusz (Red.). 2010. *Z lubelskich badań nad Słowiańszczyzną Wschodnią. Księga dedykowana Profesorowi Michałowi Lesiowowi*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Nowacka Dagmara, Nowacki Albert, Świć Anna. 2012. *Let's Talk! Porozmawiajmy! Porozmolvajmo! English-Polish-Ukrainian quintessential phrasebook. Angielsko-polsko-ukraiński niezbędnik rozmówkowy*. Англійсько-польсько-український розмовник першої необхідності. Lublin: Wydawnictwo KUL.

- Nowacka Dagmara, Nowacki Albert. 2008. *W służbie prawdy. Michał Łesiów i jego Alma Mater – KUL. Z okazji jubileuszu osiemdziesiątych urodzin Profesora*. „Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze”. T. 25–26: 403–412.
- Nowacka Dagmara. 2014. *Wspomnienie o prof. dr. hab. Dmytrze Buczce (1937–2014)*. „Zeszyty Naukowe” Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego nr 1 (225): 201–206.
- Nowacki Albert. 2018. *Kozak Stefan*. W: *Encyklopedia 100-lecia KUL*. T. I. Lublin: Wydawnictwo KUL: 561–562.
- Ołdakowska-Kufłowa Mirosława, Stebler Max, Woźniak Anna (Red.). 2006. *Wschód i Zachód. W poszukiwaniu Europy duchowej*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
- Radiševs'kij Rostislav. 2017. *Ukraïns'ko-pol's'kij movnij dialog u studiâh Mihajla Lesiva*. W: Lesiv Mihajlo. 2017. *Mova, fol'klor, literatura pol's'ko-ukraïns'kogo pograniččâ, Studii z ukraïnistiki*. Red. Radiševs'kij R. Kiïv: . [Радишевський Ростислав. 2017. Українсько-польський мовний діалог у студіях Михайла Лесіва. W: Лесів Михайло. Мова, фольклор, література польсько-українського пограниччя, Студії з україністики. Red. Радишевський Р. Київ:].
- Siwek Beata. 2015. *Biografia Profesora Aleksandra Barszczewskiego*. W: „Światła masz tyle w sobie...”. *Ze studiów wschodniosłowiańskich. Księga pamiątkowa dedykowana profesorowi Aleksandrowi Barszczewskiemu w osiemdziesiątą piątą rocznicę urodzin*. Red. Kaczmarczyk M., Nowacki A., Sidor M., Siwek B. Lublin: Wydawnictwo KUL: 11–12.
- Siwek Beata. 2015. *Słowo wstępne*. W: „Światła masz tyle w sobie...”. *Ze studiów wschodniosłowiańskich. Księga pamiątkowa dedykowana profesorowi Aleksandrowi Barszczewskiemu w osiemdziesiątą piątą rocznicę urodzin*. Red. Kaczmarczyk M., Nowacki A., Sidor M., Siwek B. Lublin: Wydawnictwo KUL: 5–7.
- Tyszczenko Oleh (Red.) 2010. *Językowy obraz świata Słowian a kultura, Materiały Międzynarodowej Konferencji Naukowej*. T. 1–2. Lublin – Równe.
- W kręgu historii i kultury Słowian wschodnich. Studia dedykowane profesorowi Stefanowi Kozakowi w 70. rocznicę urodzin*. Red. Kawecka M., Nowacki A., Puszak L., Lublin: Wydawnictwo KUL
- Woźniak Anna (Red.). 2001. *Literatura emigracyjna Rosjan, Ukraińców i Białorusinów*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Woźniak Anna (Red.). 2008. *Wokół problemów historii: studia o kulturze i literaturach wschodniosłowiańskich*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Woźniak Anna (Red.). 2013. *Kultura literacka emigracji rosyjskiej, ukraińskiej i białoruskiej XX wieku. Konteksty. Estetyka. Recepcja*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Woźniak Anna (Red.). 2019. *Emigracja rosyjska, ukraińska i białoruska. Spuścizna literacka, religijno-filozoficzna. Kulturowe zbliżenia*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Woźniak Anna, Kawecka Mirosława (Red.) 2002. *Duchowość i sacrum w literaturze emigracyjnej Słowian Wschodnich*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Woźniak Anna, Kowalczyk Witold (Red.). 2010. *W kręgu wartości: Bóg, człowiek, świat w kulturze i literaturach wschodniosłowiańskich*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Woźniak Anna. 1997–1998. *Profesor Ryszard Łużny w siedemdziesięciolecie urodzin*, „Roczniki Humanistyczne”. Z. 7: „Słowianoznawstwo”. T. XLV–XLVI: 7–13.
- Woźniak Anna. 2005. *Instytut Filologii Słowiańskiej*. „Przegląd Uniwersytecki” nr 1–2: 41–43.
- Woźniak Anna. 2014. *Profesora Ryszarda Łużnego koncepcja slawistyki. Ekskurs historyczny w dziele filologii słowiańskiej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II*. W: *W świecie wartości naszych i innych. Z najnowszych badań nad literaturą*.

kulturą i językiem Słowian wschodnich. Red. Mocarz-Kleindienst M., Nowacki A., Siwek B. Lublin: Wydawnictwo KUL: 11–22.

Woźniak Anna. 2018. *Ryszard Łużny*. W: *Encyklopedia 100-lecia KUL*. t. 1. Lublin: Wydawnictwo KUL: 647–648.

BADANIA SŁOWIANOZNAWCZE W KATOLICKIM UNIWERSYTECIE
LUBELSKIM JANA PAWŁA II. TRZYDZIESTE URODZINY INSTYTUTU FILOLOGII
SŁOWIAŃSKIEJ (1989–2019)

Streszczenie: Niniejszy artykuł stanowi próbę podsumowania funkcjonowania Instytutu Filologii Słowiańskiej KUL przez pryzmat działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej jego pracowników w latach 1989–2019.

Od samego początku istnienia jednostki jej trzon dydaktyczny opierał się na trzech filologiach: białoruskiej, rosyjskiej i ukraińskiej, a pracownicy realizowali swoje zainteresowania naukowe związane z przynależnością do funkcjonujących w jednostce Katedr: Katedry Kultury Bizantyńsko-Słowiańskiej, Katedry Kultury Bizantyńsko-Słowiańskiej, Katedry Języków Słowiańskich i Katedry Literatur Słowiańskich.

W ciągu tych trzydziestu lat slawistykę KUL ukształtowało wiele wybitnych postaci, które określiły charakter jednostki, wskazując kierunki badawcze kolejnym pokoleniom slawistów. Wśród nich są: prof. Ryszard Łużny, pomysłodawca i założyciel kierunku oraz jego najbliżsi współpracownicy prof. Anna Woźniak i prof. Witold Kołbuk, a także prof. Stefan Kozak, prof. Aleksander Barszczewski, prof. Michał Łesiów i prof. Dmytro Buczko.

Sferę działalności naukowo-badawczej przedstawiono w postaci wykazu wybranych publikacji poszczególnych pracowników, co pozwoliło na przedstawienie profilu badawczego jednostki.

Słowa kluczowe: filologia słowiańska, literaturoznawstwo słowiańskie, językoznawstwo slawistyczne, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Instytut Filologii Słowiańskiej

СЛОВ'ЯНОЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ЛЮБЛІНСЬКОМУ КАТОЛИЦЬКОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ ІВАНА ПАВЛА ІІ. ЮВІЛЕЙ 30-РІЧЧЯ ІНСТИТУТУ
СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ (1989–2019)

Резюме: Стаття є спробою представити та підсумувати функціонування Інституту слов'янської філології Люблінського католицького університету Яна Павла II через призму наукової, дидактичної та організаційної діяльності його працівників у 1989–2019 роках.

З самого початку існування підрозділу його дидактичне ядро базувалося на трьох філологіях: білоруській, російській та українській, і співробітники здійснювали свої наукові інтереси, завдяки приналежності до Кафедр, що функціонували у складі підрозділу: Кафедри візантійсько-слов'янської культури, Кафедри слов'янських мов та Кафедри слов'янських літератур.

Протягом цих тридцяти років слов'янознавство в Люблінському католицькому університеті формувалося багатьма видатними вченими, які визначали характер одиної, показуючи напрямки досліджень наступним поколінням слов'янських філологів. Серед них були: проф. Ришард Жужний, ініціатор та засновник слов'янознавчих

студій в ЛКУ та його найближчі співробітники: проф. Анна Воняк та проф. Вітольд Колбук, а також проф. Стефан Козак, проф. Олександр Барщевський, проф. Михайло Лесів та проф. Дмитро Бучко.

Сфера науково-дослідницької діяльності представлена у вигляді списку вибраних публікацій окремих працівників, що дозволило представити дослідницький профіль підрозділу.

Ключові слова: Слов'янська філологія, слов'янське літературознавство, слов'янське мовознавство, Люблінський католицький університет Яна Павла II, Інститут слов'янської філології

